

H 29-12.

1.

М. Баршева.

ЛОГОР ШКОЛАЫН

Челадлы вист

КОМИ ЊИГА ЛЕЗАН-ИН
СЫКТЫВДИНКАР 1927

Коми-3

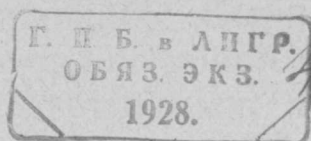
4-84

Школаын велöдчыөяслы лыдöантор.

М. Баршева.

Жогор школаын.

Роч-вылыс лөгöдiс М. В. Потолытсын.

—1361—

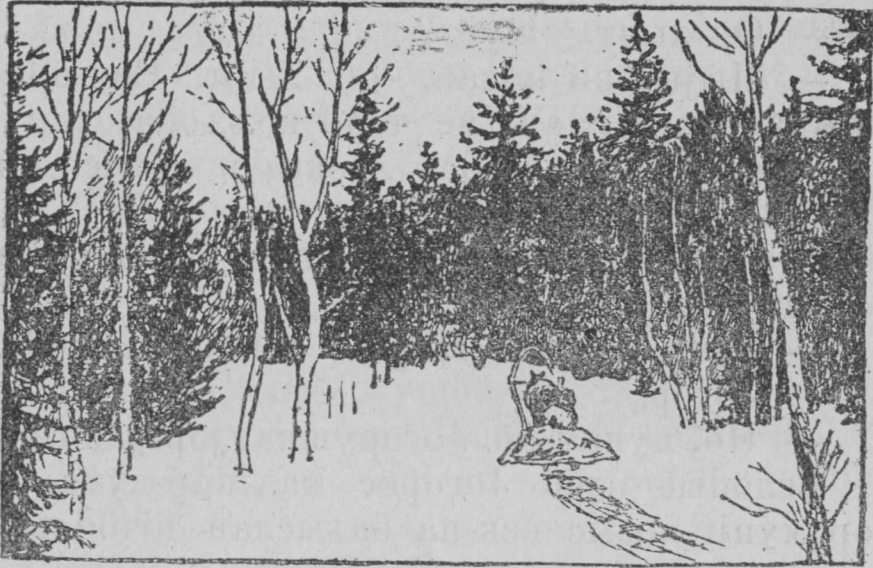
КОМИ ҢГА ЛЕЗАН-ИН
Сыктывдiнкар—1928.

Типография Коми Издательства.

г. Устьсысольск.

Облит № 418.

Тираж 3000 экз.

Мед-воҗза лун школаын.

Јогорлы мөдiс өкмьсөд арөс, воiс велөдчан-кад, сөмын школасө Кыркөщдорыс тупкiсны. Мамыс Јогорлөн мөвпалө:

«Ылалө мiјан дегiнаным, а кадыс колө. Кытчө сiјөс секi сесеа велөдчытөмтө? Сыктывдiнкарө-кө-нiн лөө нуны-а, кызкө сен багыскөд төвјас.

Нуiс Јогорөс мамыс Сыктывдiнкарө. Багыс сылөн вөли болнiчаын стөрөжалө. Сетiс-ны сiјөс школаө. Мамыс олис карын кык лун, сесеа кутiс термасны гортас. Картупелөј-напө кертөм, оз-пө-өд вiдчiс. Кад-пө-нiн керны.

Колiс Јогорөс багыскөд.

Асывнас багыс мөдөдчiс нуны сiјөс школаө. Јогор зев јона полө.

— Ог лыет,—шүө.

— Мыҗыс-нө полан, он лыет. Сен-öd оз куртчасны. Мунам, ме тенө колльода.

Воисны школаө. Бат вескыда мунис заведуҗушщей-дорө.

— Со, пиөс вайоди. Мамыс вайдөрлун вөли волёма-һин.

— Төда,—шүө.—Мыҗ-нө тенад һимыд?

— Јогор.

— Но, мунам-нө, Јогорушка, јортјас-динад. Велөдые нуис Јогорөс калидор-куға. Јогор муниг-мозыс век-на бағыслань виҗөдлывлө. Ачыс мөвпалө.

„Мунас батө гортө, кыз ме сесса татчө отнам колтча? Ез ескөн ков отнамлы колтчыны-да“.

Көсҗылис-на, нөшта, отчыл виҗөдлыны бағы-вылас да велөдыеыс класс өзөссө востөмаһин—корө сижөс.

— Со воим. Тажө классас-и те кутан велөдчыны, Јогорушко. Челад, тижанлы јешщө выль јорт воис.

Ставныс пукалан-иныс сувталисны, шыҗисны. Горзөны:

— Кущөм ичөт!

— Гөрд јура!

— Пуҗыс ме-дорө!

— Ме-динын пукалан-иныс тыртөм!

— Лаһтөј, челад,—шүис велөдые,—Јогор кутас пукавы ме-воҗза лабичын, Аннакөд ортчөн. Најөкыкнанныс ичөтикөс. Вешҗышт Анна.

Анна кутіс вөрны, ноксыны, Жеждыіңік
көсајасыс сылөн кутісны павкјавны пелпом-
јасыс-гөгөр.

Јогор пуксіс.

— Өні сесеа кутам велөдчыны,—шүіс ве-
лөдые. — Вірөдлөј, челаф, тајө серпас-вы-
лас!

Вірөдліс щөщ-і Јогор.

„Лөсыд. Сөмын кущөм-нө тајө велөдчөм.
Мам-тај-нө шуліс, лыддыены да гіжны-пө ку-
тасны велөдны—а тани со серпасјас петкөд-
лөны.

Пукалө Јогор. Гөгөр гоңјалө.

Нінөмые-тај повныс, Велөдые, тыдалө абу
лок. Віставлө. Сералө. дөска-вылө мыјкө ме-
лөн гіжө.

Челадыс сөмын зев-нін дурысөс. Мукөд-
дырјыс кінысө вылө лептасны. Велөдые на-
лыс сесеа јуалас. Вірөдіс, вірөдіс Јогор да
щөщ кісө лептіс.

-- Марја Ніколајевна,—шүіс Анна,—выл
пырысыд щөщ кісө лептіс.

— Молодеч. Сіркө-пыр гөгөрвоіс. Вістав-
інөс те, Јогорушко.

Јогор чүјміс. Оз гөгөрво, мыј-јылыс сы-
лыс велөдые јуалө.

— Мыј?..

— Те мыј көсјан віставны? Мыјла кітө
лептің?

— Мукөдыс лептісны да ме на-бөрса щөщ
лепті.

Челад ставныс серөктисны.

Марја Николајевна шүө:

— Тенад јортјасыд кынысө лептөны кор көсјөны мыжкө виставны. Тіјанлы, челад, һинөм серавны. Тi-öd енөј-жө пыр ставсө төдөј, Вот ті Јогорүшколы висталөј мiјанлыс олан-велөдчан ногјаснымөс, велөдөј сiјөс кыз колө школаһн овны. Öнi мi кутамөј гiжны.

Екскурсия.

Мед-бөрја урок-вылын Марја Николајевна шүис:

— Аски локтөј һигатөг. Мунам экскурсия-вылө. Бостөј унжык сојан: дыр ветлөдлам.

Челад шызисны, рад-пырыс горзөны.

— Екскурсия-вылө! Екскурсия-вылө мунам...

Јогор мөвпалө:

„Виқөдла, куцөм-сецөм экскурсия. Мiјан сиктыс — Кыркөщдорыс, ме һекор сецөмсө ег адзыв“.

Аскинас локтис школаө воқ. Челад һекодна абүөс. Öзөсјас јиганаөс. Пукөс лабiчө. Воқас һаһ көртөд кутө. Көкјаснас өвтчө. Пукалис, пукалис... Век-на һекод оз лок. Разискөртөдтө. Сени рузөгһаһ шөрөм, кык көлач да кык картупель.

— Велөдыс щөктис унжык вајны. Тырмас...

дыр-код-һин пукалис.

Бара раџис. Перџис кӧлач. Соџис.

— Мыџ-кӧ-таџ-нӧ дыр челаџис ез локны?

Кыскис мӧд кӧлач. Бара соџис.

Сесса кыскис рузӧгӧнаӧ шӧрӧм. Бара со-
џис.

— Картупелџассӧ мыџ-нын колан? Сӧмын
кыскавны најӧс ковмас. Бостис-da щӧц соџис.
Нинӧм ез кол.

Регыд-и челаџ кутисны чукӧртчавны.

Марџа Николажевна воис. Сувтӧдис быдсӧ-
нӧс гозџӧн-гозџӧн. Јогорӧс Аннакӧд возӧ, мед-
ичӧтӧс-da.

Мӧдӧдчисны.

дыр мунисны.

Улџаџас понаџис. Мӧдисны јӧрџас.

Јогор век видчысӧ.

„Кор-нӧ екскурџаџис воас? Тыдалӧ, сџӧ
ылын!“

Со ичӧтџик вӧр-дорӧ воисны.

— Но, челаџ, воим,—шуис Марџа Николажевна.

„Со вӧлӧм кушӧм екскурџаџид. Миџан та-
щӧм-инџастӧ вӧрӧн шуӧны“,—мӧвпалӧ Јогор.

Вӧр-дорти шор визывтӧ.

Ваыс југыд-југыд, сџи-и шонди-возас зирдалӧ—езыс чужӧмнас ворсӧ. Кылӧ шорыс долгӧ,
бытӧтӧ мамыс Јогорлӧн чужва вијӧдӧ. Челаџ-
ставӧн котӧртисны ӧдџӧнџык шор-дорӧ. Коди
коксӧ мыскӧ, коди шорас изџас шыблалӧ.

Шор-дорын ежа-вылас быдсама турунџас
быдмӧны. Турунџас-пӧвсас чџркџас четчалӧны.

— Вайөҗ, — шуө Јогор, — чіркјассө кутала-
мөҗ да налыс бордјассө Һещкамөҗ.

Анна скөрміс.

— Тенсыд-кө кјјастө кутасны Һещкыны,
доҗмасоз? Сіҗ-жө-өд-і чіркјасыдлөн доҗмө.

— Мі Кыркөщдорын јона чіркјастө өбө-
дітлывлам. Кутам да бордјассө да кокјассө
Һещкалам. Сесеа сіҗө четчавныс-і оз кут вер-
мыны.

— Чіркјаслыс бордјассө Һещкыны оз ков.
Те, тајө, Јогорушко, зік прөста вісталан, —
віставліс Марја Һіколајевна, — најө щөщ көс-
јөны овны. Сесеа сета быдсөнлы уҗ: чукөрт-
ны увјас, колјас, корјас. Кодлы кыҗпу кор чу-
көртны, кодлы допу-кор. Мукөдлы нөшта ку-
щөмөс-кө. Јогорлы щөктіс чукөртны піпу-кор.
Уна корјас му-вылө гылалөмаөс. Паскыдөс.
Віжөс. Турун віж-рөмаөс. Гөрдөс.

Јогор віҗөдө-да туж-дорас зев ыҗыд піпу
сулалө. Шонді-воҗас корјасыс бытөкө зарҗі
шапкајас җірдалөны сы-вылын.

Шыблаліс Јогор кіеыс корјассө, увјассө-
да муніс пу-дорө. Зев өдјө пу-вылө кајіс да
ув-вылө пукөіс.

Гөгөр віҗөдө. Улын, зарҗі корјас. Вылын
— кельд лөз јенеж. Кутіс сесеа Јогор увјастө
пуыдлыс чегјавны да улө шыблавны. Ныв-
посҗі сіҗөс адҗисны. Локтісны пу-дорө. Пу-гө-
гөрыс сувталісны. Корөны:

— Јогор, меным чег!

— Меным щөщ!

— Меным тајо гөрдсө!

— Меным есіјо віжсө.

— Мыј-нө чіпан-піјан-моз котсанныд. Быд-сөнлы чегјала, енө лавзөј.

Віңөдө Јогор: ыжыд ув-помын шапка пы-дөс-ыжда гөрд кор өшалө. Төлыс сіјөс өтарө-мөдарө сізі-і новлөдлө.

Мөдіс сіјөс Јогор сузөдны. Кыз-тај увјыд чегас, да Јогорыд лебзас, жңопкыгас муад!

Быдөн горөдісны:

— Јогорыд уеі!

— Јогорыд вісіс!

— Јогорыд кулі!

Јогор ачыс оз төд, ловја сіјө, алі абу.

Воетіс сінсө—кажітчө ловја. Сөмын чет-чыныс оз вермы. Челадјас котөрөн локта-лісны.

Марја Ніколајевна щөщ котөрөн локтіс. Сувтіс Јогор-возө піңөс-вылас. Відлалө сіјөс, вөрөдө, малалө, јуасө:

— Кыті-нө дојміс, Јогорушко? Аттө мы-ла-нө пу-вылас кајін?! Відлы он-ө вермы чет-чыны.

Заводітіс Јогор четчыны, ружтыштіс да бара му-вылө уеі.

— дојмө! Кокөј дојмө!

— Öдјөнжык челад, кодлөн ем чышјан, көтөдөј шорас да ваяө татчө! Кутам Јо-горушколы ва-чышјанјассө пуктавны дојмөм кок-вылас.

Челад зев өдјө ускөдчісны шор-дорө.

Марја Ніколајевна вајіс Јогорөс шор-дорө матөжык. Ежавылас пукөіс. Көтөдлас рузум, пуктылас Јогорлы дојмөм кок-вылас. Бостлас, бара көтөдлас, бара пуктас. Челаф код-сурө отсалөны сылы, код-сурө котөртісны ворсны.

Горзөны. Котралөны. Ворсөны. Зөбөсөны.

Јогорлы сөмын пукав да віқөд. Аслыс ескө окота-жө ворснытө-да оз поз.

дыр ворсісны.

Ез ескө колө-кө-і понавлыны, ез-кө Марја Ніколајевна дүгөд:

— Тырмас сөсөа котравныд. Шөјтчыштөј, сојыштөј да сөсөа мунамөј гортө. Локтө ставныд татчө, Јогорүшкөлы гажажык.

Пукчалісны чєлад Јогор-гөгөр. Рағалісны ассыныс көртөдјас, сумкајас. Суғөдісны еојан. Сојоны, быдөнлөн котралігад кынөмјасыс еумалөма.

Јогорлөн дуль-ваыс летчө, еојны колө, сөмын сылөн бырөма-һин.

— Те-нө мыј, Јогорушко, он еој?—јуалө Марја Николајевна,—көн тенад еојаныд.

— Мем... оз ков.. Ме... Öнтај сојі.

— Ме сылы еета,—шуіс Ката, да чегіс Јогорлы пірөгжын.

— Ме щөщ еета.

— Ме щөщ.

— Бост, Јогорушко.

Ката һинөм шутөг пунктіс Јогорлы піңөс-вылас шаңга.

Сојеіс.

Сојеөм-бөрын кутісны кыны корјасыс јуркыщјас, вөһјас, өктыны көч-вөһјас.

— Öні сесеа кад-һин-і гортө. Чукөртчөј, чєлад!

Чєлад чукөртчісны. Сувталісны кыкөн-кыкөн, кызі локтісны.

Марја Николајевна лыд-діс, ставыс-ө танөс.

— Мыј-нө мі Јогорушкөкөд кутам вөчны? Сіјөд оз вермы мунныд. Вөла матын һекөд абу.

— Ме төда мыј,—шуіс Васө,—мі сылы кіыс һөсіла вөчам, да-і һуам сіјөс.

— Сізі-і вөчам! Молодеч, Васа, те век бу-рөс мөвпалан.

— ^сМі сїјос Грїшакөд нуам. Мі мед-гы-
рысөе.

— Оз сїјө, ме нуа!

— Ме-на.

— Ме верма-жө, ме нуа!

Ставныд вежласөмөн нуанныд. Мун-
ны лоо дыр, ылын-өд гортөңныд. Ставныд
удитанныд. Локтөј инөс Грїша да Васө татчө.

Грїша да Васө сүвтисны ортчөн. Кутчїс-
ны мөда-мөдыслы кїнаныс крестөн.

Јогор пуксїс налы кїјас-вылас, улөс-вылө-
моз. Кїјаснас кутчїс налы сылїаныс, мед
налы кокнїджык вөлі нуны. Гажаа најө мө-
дөдчїсны мунны

Грїша да Васө мед-воңын нуоны Јогорөс.
Јогорөс щөщ вїж-корја-вөңөн гартлөмаөс. Јур-

вылас віж-јуркыш зік зарніа шлапа-код зір-далө.

— Сылөј челад. Гажажык лоө мунны.

Тувтчалөны челад.

Бөреаныс кокнідік бус лыбө.

Југјалөны шонді-возын зарні-рөма зоріјас.

Ылөз кылө челад-лөн гөлөсјас.

„Гөрд, југыд шонді јенеж-шөрө петөма“.

Став муыс өні ыпјалөмөн ломтыеө“...

Паныдасые јөз кежалөны бокө.

Классын.

Јогор мед-јона радејтліс рісујтчан урок.
Мыј колө, сіјө-і рісујтас.

Талун Марја Ніколајевна классө локтөм-бөрын шуіс:

— Челад, талун рісујтөј асыныд керка, керка-гөгөр, јөр, градјас, вөвјас, мөсјас, ај, мам, чој-вок, коді мыј кујас.

Јогор асыс карандашсө дулғалис. Рісујтіс кузмөс гөгыл. Красітіс лөза-гөрдә карандашөн. Кузмөс гөгыл-понае ічөтжык гөгыл-вөчіс. Гөгылыслы вөчіс кык сур. Гөгыл-шөрас вөчіс кујім чут. Көјмөд чут-удас вөчіс жеңыдік вір.

— Мыј-нө те тајө, Јогорупко рісујтан?
Вөв-кө-а?

— Нінөм-жө те он төд, Марја Ніколајевна. Он-өмөј адзы? Асыным-тај со каңнымөс рісујті.

— Ме, со мортөс кужа рісујтны, — шуіс Анна...

— Зев-өмөј морттө сөкыд. Ме со колөкө зік пыр рісујта.

Јогор бара карандаш дуљлаліс.

Вөчіс гөгыљ, сы-вылө ічөтжык гөгыљ. Ыжыджык гөгыљ бокјасас вөчіс кык бед. Гөгыљ уліас нөшта кык-бед. Со-і морт туша артміс. Морт—кык кіа, кык кока.

Бара карандаш дуљлаліс.

Морт-дорө вөчіс керка. Сарај-вылас труба. Трубаые петө щын.

Труба-возын гөгрөс, гөрд шонді. Шонді саһыс гөгөр уеө гөрд југөр.

— Јогорушко, — шуө Марја Ніколајевна, — кыз-нө мортыс пондас тајө керкаас овны? Тенад мортыс ыжыджык керкасыс-да.

Віçөдліс Јогор. Мөвпыштіс. Збыљ-өд мортыслөн јурыс өтјужта керка-сарајыскөд.

Ме сылы јурсө ічөтжыкөс вөча. Рејінаөн чышка, да-і ставыс.

Керка-гөгөр нујас кутіс рісујтавыны.

Карандаш чеглас, — јостас. дуљлалас... Рісујтчыштас. Бара чегө, бара јостас.

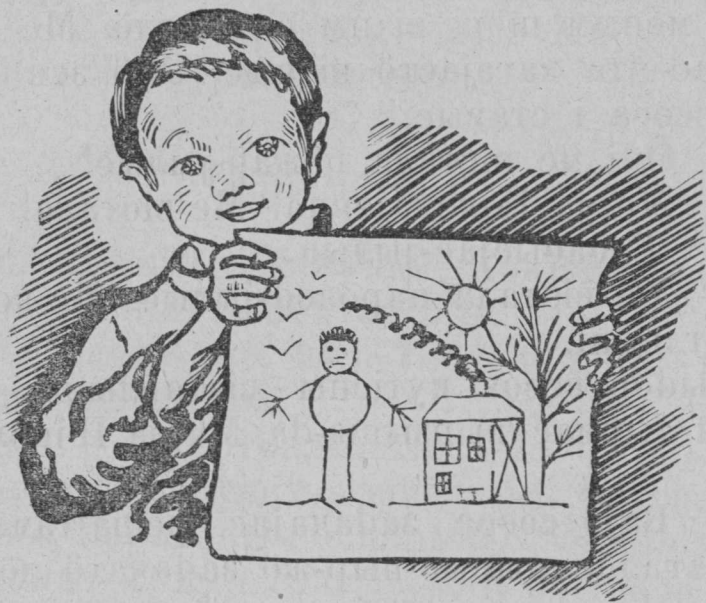
Став кабаласө рісујтіс.

— Вајө јешцө кабаланытө. Ме вөла-дод-даөс рісујта.

— Сесеа рісујтчөмые дугдам—шуіс Марја Ніколајевна. — Кутам віставлыны. Нолы, коді ас рісујтөм-јывыс віеталас?

— Ме!

- Ме вистала!
- Марја Ніколајевна, ме вистала!
- Ме ас каң-жылыс вистала!
- Кывзамөј, чельад, мыј Јогорушко висталас.

— Міјан гортын емөс шырјас. Најө зев өдјө котралөны. Өтчыл мијан каңным сизі-і шырө сундук-улө. Пырныс оз вермы—јурис оз төр, пөвјас вөлі пукталөма-да. Менам чој лептыштіс сундуктө. Сес-тај кыз котөртасны зев гырыс кујим шыр! Міјан каңным ускөд-час вөтчыны на-бөрса!

— Кутныс-нө сурі ез?

— Ез вермы. Пач-улө ребсисны.

— Өні те, Анна, вистав, мыј-жылыс рі-сүјтін.

— Ме ічөт кага рісујті. Міјан олые өтчыд
рытын петас посвоző. Сетые адзас ічөтік ка-
га. Рузум-шіө гартөма. Рузум-вылас гумага,
һімыс-пө Владімір.

— Кытчө-нө сесеа кагасө сіјөс воштисны?

— Олые сіјөс пі-пыд-ді быдтыны бостіс.
Сіјөс меным щөщ віңны сетлывлө. Ме зев јо-
на радејта кагајастө віңныс. Сіјө зев ічөтік..
Вот сесеа і ставыс.

— Öнi ме вістала пөжар-јылые!

— Марја Ніколајевна. Ме вістала! Зевлө-
сыдөс. Гусасыејас-јылые.

— Ме вістала парөкод-јылые. Ме коркө се-
ні ветлывлі.

Быдөн сесеа кутісны віставлыны. Рытөз
ескөн тырмас кывзыны-да Марја Ніколајевна
шуіс:

— Вајө сесеа задачајас решајтамөј.

Каталөн пырыс-пыр-жө задачатө лөсөдөма

— Пу-вылын вөлі пукалөны һөль лебач.
На-дорө локтісны мөд һөль. Кымынөн ставыс
лоіны?

Аслас-жө сылөн-і арталөма.

— Ставыс лоі көкјамыс.

— Ме лөсөді-жө—горзө Вера.— Пукалөны
вөлі пу-вылын һөль көјін. На-дорө кајіс мөд
һөль. Кымын ставыс лоі?

— Ок, те!—сералө Јогор.— Көјінјасыс-өмөј
пујас-вывтыс ветлөдлөны? Міјан-тај-нө најө
му-вывті сөмын ветлөдлөны.

Јогор кутіс щөщ ассыс задачајас віставлыны.

Быдөн задачајас лөсөдлөны, зілөны сө-
кыджыкөс лөсөдны.

Сөмын куцөмөс оз лөсөдны, Јогор пыр-і
решитас. Кисө лентас да горзө:

— Ме решиті!

дыррешајтисны. Арталисны. Быдөнлы окота.

— Но, сесеа шөјтчөј,—шүис Марја Нико-
лајевна.—Мунөј ворсыштөј.

Переменаө.

Зык. Увгөны. Горзөны. Кокјасөн зымгө-
ны. Четчалөны. Нинөм оз кыв.

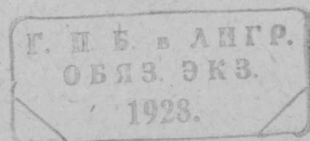
Челадјаслы көт мыј. Быдөн ачыс горзө,
мукөдлые оз кывзы.

Окота ескө котралыштныд-да оз поз. Соб-
раңне-вылын шүисны школаын котралөмые
дугдыны, вермасны-пө паныдаегөн мөда-мөд-
сө дојдны. Сөмын ез кывзыны-да бара кот-
ралисны. Котралисны-кө-і сурі. Боріслөн пле-
шас јөг кајөма, Петалые нырсө вірөз дојдө-
маөс. Олөксаялые піңсө четчөдөмаөс.

Лөсыд, ескө нывпоснөс конјавлыны-да,
он лыт. Пырые-пыр најө учкомө норасасны,
сесеа накөд ноксы сетөні. Аеныс ескө некор
оз кывзыны. Нөжјөнкөн, гусөнікөн, шырјас-
моз котралөны етенјас-бердтыс.

Јогор оз-жө кывзы. Котөртис классые. Іс-
ковтис жождө, ісковтис јі-вывті-моз.

— Васө, Мішө! Іслөдлыштөј менө, сесеа
ме тіјанөс.

Лажынтчис Јогор кок-чун-вылас, Васө да
Мишө кiөдыс сiјос кутисны кыскавны. Јогор
каблук-вылас дод-дын-моз iелалө.

Со, сені мачөн ворсөны.

Мач зелыд, јон. Сiзи-и лебалө. Сөмын уdit
кутавныд. Öтиклаын, мөдлаын, сы-бөрса щөщ
став челадыс вөтлысөны.

Јогор быд кокулын бергалө. Ачыс зiк мач-
мозыс-жө четчалө.

Сiзи ескө сылы окота мачсө кутаवны-да
ичөт-мортыдлы оз еур.

d-з-з-з-и-н-н-н!

Жугали өшин. Кланча-торјас гылаліны
жождө. Пыр лоі чөв. Ставыс лантисны. Чу-
көртчисны. Виждөны өшин - вылө, велөдыс-
вылө.

— Со тiјан дурөмыд кытчөз воштис,—шүө
сiјө.—Таз-өд оз-жө поз. Колө видчысыштөмөн
ворсны. Коди жугөдiс?

Быдөн чөлөс. Сөмын вашкөдчөны.

— Јона-өд бруңөбтис. Пуе-пае-муні.

— Сiјө жугөдiс. Ме адзылі.

— Мыј те ылөдлан! Сiјө ез ворс. Век ныв-
посни-вылө те вештан.

— Ачыл те жугөдiн!

— Ме кын-и мачыс ез вөв. Ме сөмын ви-
ждө.

Велөдыс бара сетчө шыасiс:

— Мыј тi лантинныд, челад? Коди кујис
жугөдны мед кујас-и вiетасны. Нөшта јуала:
kodi жугөдiс?

Бара некод нинөм оз шү. Тыдалө, коді жу-
гөдіс, збојмөдчө вістасны.

Недыр-мыгеі пелөссағыс, кодкө зев нөж-
жөнікөн, орјасан гөлөсөн шүіс:

— Ме... Жугөді...

Візөдлісны: сулалө Јогорушко. Ачыс зев
јона гөрдөдөма. Кіјаснас тіраліг-тырјі вөңсө
гартлө.

— Ме ег нарошнө... Көсјі вылө шыбытны,
сіјө өшіңө лебзіс. Ачіс четчыштіс.

— Коли-өд вітчысыштөмөн шыбытны. Öнi
сесса мыј керан, лоө теныд өшіңыс мынтыс-
ны. Вістав бағыдлы, мед мынтас.

Челад кутісны сорңитны:

— Сурө сылы баґсағыс!

— Сізі-і колө, ен жугөдлы!

Ліза мыјкө вашкөдө Каталы.

— Вістав, вістав!

— Мыј-нө, дерт, вістала.

Полө ескө-да, вісталис-жө тіралөм гөлө-
сөн:

— Тазі оз ков. Мі ставным ворсім. Јогор
өтнас абу мыжа. Сіјө-өд ез нарошнө. Мі став-
ным мынтысам.

Секі ставыс шығысны. Коді көсјө мынтыс-
ны, коді оз.

— Кызі, мыј сесса, челад, — јуалис велө-
дыс, — Јогорушколы лоө өтнаслы мынтысны,
алі ставныд кутанныд?

— Мі щөщ.

— Ставным.

-- Мед ставыс мынтысасны.

Сөмын өтнас дурыс Сеңа броткө:

— Ачыл жуғөдін, ачыл-і мынтыс. Тағтө
мі ставным кутам жуғөдлыны.

Пета Јогорөс мышкас зургіг-моз шүіс:

— Өшің жуғөдлые!

Регыл өшіңыл вуні. Бара ставыс доіны
візылөе, дурысөе. Бара шығысны. Кутісны
ворсны. Горзыны. Увгыны. Четчавны.

Собраңне.

Талун мед-бөрја урок-вылын доө соб-
раңне.

Собраңне-вылө јуралысө бөрјысны Воло-
даөс.

Унатор-јылыс талун колө відлавны. Сес-
са колө выль јөзөс бөрјыны класскомө, сані-
тарнеј коміссіјаө.

— Вајө, арталамө, кущөм міјан локторјас
вөліны.

Ставыс горөдісны:

— Мішө піңасө!

— Мішө косасө!

— Мішө быдөнөс конјавлө!

Быд пелөссан горзөңы:

— Мішө!... Мішө!... Мішө!...

Сөмын Володаыл унаыс-ңін јуравлывыс
да кужө собраңнетө нуөдны. Пыр лантөдіс.

— Енө ставныд өтицөц горзөј. Мед Мі-
шөыс ачыс вісталас.

— Мыј-нө најө горзöны? Ме ачым ставсö вистала. Öтчыл коркö Аннаос сöмын тојышт-ли да ег-і јона тојышт. Ачыс сјјö мыјла тојла-сö да косасö? Меным öтчыл кулакнас кынö-мö кущöма зургіс. Менам-öd јайыс дојмö-жö. Ме сöмын некодлы ег виставлы-а, сјјö ныв-да пыр быдöнлы норасö.

Мövпыштіс председател, сесса шуіс:

— Нолытö, Мішö да Анна петöј жој-шö-рас да сувтöј ортчөн.

Восковтіс Мішö. Посңід-ік восковјөн сы-дорö матысгчис Анна да сувтіс ортчөн. Мі-шöлы пельномöзыс сöмын лоі.

— Кулакнытö гөрғалöј,—бара шуіс Во-лода.

Анна ассыс ічөтк кысы вөчис кулак. Мішө мытчис ассыс кулакеө.

Виқөдлісны челаф кыкнанныс-вылө да зев жона серөктисны.

Марја Николајевна щөщ серөктис да шуис сералиг-моз:

— Коңөрөс Мішөөс Аннаыд өбөдітөма, нөйтөма.

Мішө ез кут сорңитны. Ödjөнжык сувтис ас сулалан-инас.

— Нөшта коді мыј висталас?

— Лиза век еормө урок-вылө, — висталис дежурнеј.—Тажө вежонас кујиме еормис.

Лиза, мајбыр, дыр оз мөвпав, шуө:

— Міжан часіным бөрын.

— Нөшта мыј?

— Јогор урок-вылын шутлалө.

— Ме век вунөдча,—шуө Јогор,—кор шутовта, вөмөсті секи і кағала.

— Нөшта?

— Гріша Лиза-дорыс пышјис. Ог-пө кут нывкөд пукавны.

— Васө, дежуритлігас ветөкла ез ветлы. Нинөмөн лоі чышкыныс-да кинас да шапка-нас чышкаліс, сесса вөңсө ассыс рағис да сіјөн кутис чышкавны.

— Сесса ставыс.

Арталісны.

Лөсөдісны.

Лизалы часі лөсөдны, галанча-серғи сувтөдны.

Гришалы бөр Лиза-дорö пукгыны.

Югорöс ыстывлыны, кор сылы окота лоö, шуҕлавны ывла-вылö.

Васöлы дежурнöјалигөн бус да дöска чышкыны ветöкөн.

Мишöкөд, мыјла сiјö пиҕасö да когасö, некodлы переменаын не ворсны.

Сесса колö бөрјыны комиссiјаяс да класком.

Кутисны вiставлыны нiмјассö бөрјан јöзлыс. Ки-лыд-серте арталисны кодјас бөрјысiсны.

— Те Клавди, мыјла лептин. Аслыд китö оз поҕ лептыны.

— Мыјла-нö оз поҕ. Мем щöщ окота бөрјыссыныс. Мыјла век мукöдöс бөрјоны? Менö некор-на ез бөрјывлыны.

— Оз ков сiјö мiјанлы!

— Сы-дорö некod матö ыбöдчыны оз кöсјы. Лока куҕ кывјыс, век норасö.

— Оз-кö кöсјыны, нiнöм он вöч. Ачыдастö он бөрјы, кöт кыкнан китö лепты.

Со Машöс бөрјисны санкомиссiјаö.

Зев-нiн сiјö сöстöмöс јона радејтö. Коди дурк, сы-вылö зев скөр, век видö најöс.

Ставыс сесса ештiс. Поҕö гортö мунны.

Санкомиссiја.

— Петкöдлы Югор голатö. Кущöм сöд! Зев најт!

— Кушом њајт? Тајо менам гожомнас гож-
јалис.

— Кітö петкөдлы. Кіыс нöшта-на њајт.
Бара ен мыссыв гортад?

— Кыз ег мыссыв? Мыссылі да школаö
локтигөн њајтчис.

— Мун, мыссы ödjөнжык.

Јогор петис посвозö. Сöлыштіс кіјас-вылö
да дöröмас кіјассö-і чышкаліс.

Машаыд бара-на адзис.

— Те њајтсö сöмын разöдöмыд-да, кушом-
нö тајо мыссöм? Мун, вылые петав да ödjөн-
жык мыссы.

— Мун сес! Ог ме кут кыз-пöв мыссыны.
Машö висталис челады.

— Бара Јогорыд њајт. Ме видлалі-да бы-
дөн сöстöмöс, öтнас сіјö њајт. Ме щöкті сылы
мыссыны, да оз көсјы. Мун-пö сес, шуö.

— Мыј-нö те Јогор,— шуö дежурнеј.— Ачыд
щöщ бөрјін комісејасö. Колö сылые кывзы-
ны. Вајö висталöј мыј мјанлы Јогоркөд вöч-
ны.

— Бат-мамсö корны!

— Гортас вöтлыны!

— Мед öтнас посвозын пукалас.

— Оз ков мјанлы сешöм порсыд!

— Мед мунас да мыскас, оз-кö гортас
мунас.

— Со мыј шуöны, Јогор! Бөрјы: мыссы,
лібö мун гортад!

Мövпыштіс Јогор.

Мыј гортад керан? Сен лоан өтнад. Тани со унаён, гажа. Марја Николajeвна төрытја мойд кутас понавны. Окота кывзыштны.

— Час петала да мысса.

— Тазнад-кө некод нинөм оз шу. Тазтө бур лоан. Мед важөн петін да мысеян.

Петис Јогор мыссан доз-дорө. Зев сөстө-ма кісө мыскіс. Машө візөдліс да опкыш-тіс:

— Öнi кiјасыд сөстөмөс, һажтыс мынөма.

Марја Николajeвна щөщ опкыштіс да-і шуө:

— Вайө, чельад, сорһитыштамөј, кызі колө сөстөмөн овны. Јогорушко вістав, мыј те сы-јылыс помһитан.

— Колө мыссыны, оз ков жождө сөлавны, а сөласан дозјө. Кабала-торјас да һаһ-торјас колө пуктавыны јог дозјө. Колө... Ме сесса вунөді.

— Тырмылас өнi-кежлө. Вайө, мед тајөјас мијан оз вунны, гижаламөј тетрадјас-вылө. Те Маша, гиж дөска-вылө.

Кутисны гижны. Перөјас зуртөны. Велөд-чысјас аслыныс вомгорулас шуалөны гижан-торсө.

Јогор щөщ мыреө. Нырыс сілгө. Кыскыш-тас нырсө да бара гижө.

Гижіс, гижіс, четчыліс, сөласан дозјө сө-лыштіс да бара пуккіс.

Четчіс. Муніс јог доз-дорө. Копыртчіс да... Горөдісны чельад:

— Марја Ніколајевна, Јогорыд мыј вö-
чіс!

— Јогорыд јог-дозјас зырымсö суліс!

— Кінас суліс!

Јогор шуö:

— Быд-ног тіјанлы лок. Щöктанныд зы-
рым сулыны, он-кö сул—лок, сулан-кö—бара
лок. Он куж тіјанлы овны кыз колö.

Каң-јылыс сорні.

Тöрыт урок-вылын Марја Ніколајевна
шуіс:

— Челаф, кодлөн ем гортас каң, сіјöс від-
лалöј, візöдöј кущöм сылөн коҗас, пінҗас, сін-
јас. Коди мед-матын олö, аскі каңсö татчö
вајлö. Мі сіјöс тани ставным відлалам.

— Ме ваја!

— Марја Ніколајевна, ме!

— Ме мед-матын ола!

— Ме, Машукöс ваја!

— Енöј ставным, челаф. Мед кодкö öтiк
вајас.

— Ме те-ордö, Јогор, аскі мунігөн пыра-
ла,— шуö Гріша.— Мі тіјанлыс Машöтö татчö
кыкөн вајам.

— Пырав.

Аскінас Гріша пыріс Јогорла.

Јогор лöсöдіс Машöлы ыжыд картофел
мешöк, сені сылы лö вöла. Вöчісны ічö-
тiк роҗ, мед каң оз пöд.

Сујисны Машööс
мешökö. Мешök пел-
пом - вылö пунктисны
да-і mödöчисны.

— Öнi сесса мем
нуны,— шуö Грiша,
— те дыр-нын нуин.

— Ва, ну.

Мешök бытё ловја
вөрö.

— Машöйд вөрö.
Мед ескö оз пöd.

— Сувтлы, ме
ыжыджыкös роҕсö вö-
ча.

Вöчисны. Мунöны.

„Мыј-кө-тај-нө кокныд лоі нуныс“— друг
мövпыштiс Грiша.

Бергödчiс да кызі горödас:

— Машöйд! Со, со, котöртö! Со, бöжсö
вылö лептöма!

— Котöрт, Грiша сы-бöреа. Те сыла-дор-
саңыс ме тала-дорсаңыс. Колö кызкө ödjөн-
жык кутны. Пырас-кө кытчökө керкајас-сајас,
зебеас да оз сур.

Звөнiтiсны урок-вылö.

Челад ставыс классынöе.

Пызан-вылын Анна-возын жежыдiнiк каң-
пi. Голаас сылөн көрталöма кельд-лöz бант.

Анна гызжалö каңлыс пельсајсö. Каң ну-
кыртчöма да мургö: мурр, мурр... мурр..

Шкап-вылын пукалö ыжыд еöd каң. Вiж
сiнјаснас гөгөр вiзöдö. Скöра бöжсö легöдö.

Васа кiын кыз гөрд каң. Кiыс мышјö, гор-
зö: „һав, һав, һав“.

Машö ассыс каңсö нагрунiкнас төбöма.
Мелi гөлөсөн сiјös баяждlö:

— „Бая, бая, бая, менам, кысö бая!“

Класс-шöрын жојас зев ыжыд кык каң.
Вiзöдöны мöда-мöдыс-вылö. Гөнныс кыкнан-
ныслөн сувтöма. Чупјöдлöны: фырр... фырр...
фырр..

Петалөн сумкаыс каң чужöм тыдалö.

Лабiч-улын көнкө пелöсын кылö: һав,
һав“.

Пырис Марја Нiколајевна.

— Олад-вылад, челад!

Сувтiс.

друг шыён воеис өзөс.

Термасиг-тырји пырисны Јогор да Грiшө.

Гөрдөдөмаөс. Пөсалөмаөс. Ловныс тырө-
ма. Грiша вөнтөм. Гачыс уены кутөма.

Јогор кiын зев ыжыд руд кан. Топөдчө
Јогорлы морөслаң полiг-тырји. Пелјассө вө-
рөдө.

Јогор радлиг-тырји локтiс Марја Нiкола-
јевна-dorö:

— Те щөктiн вајны. Со мi-i вајим. Машук
ескө пышјылис-da, бөр кутiм.

Ывлавылын.

Лымјалө. Зев-нiн уна уеi.

Челафлы гажа.

Вөчiс Јогор лым-мач. Лыјыс понлы. Пон
бөжнас өвтыштiс да пышјiс.

Јогор котөртiс школаө.

Переменаө ывла-вылын челаф лымјыс кре-
пөстјас вөчалөны.

— Есiјө тола-сајас тiјан крепөст, мөд-са-
јас—мiјан.

— Стенсө жужыджыка колө вөчны.

Вајалөны лымсө зырјасөн, дад-јасөн, кодi
мыјөн вермө.

Колө вөчавны снарадјас, бомбајас.

Лым сетчө-код-i ем—небыд, өшјыс.

— Тани гуранас лоө склад. Став снарад-
сө вајө татчө.

Заводiтiсны лыјыны.

— Со кыз лыјис!

— Бескыда нырас!

— Вітчыелы! Ме теныд петкөдла гаж!

Јогор вунөдчис. Крепөетые петис.

Кутисны лыјлыны сјјөс. дөрөм јурјыв-са-
јас, соскас—быдлаө пырис лым. Сінјасыс ты-
ріны лымјөн.

— Отсалөј! Бостөј најөс!

Јортјас ез еновтны Јогорөс. Щөщ петис-
ны крепөетые.

Бығғө пурга лыбіс.

друг звёнок.

Гажаөе, гөрдөе, пөсөе пырисны велөдчыны
классө.

— Аски помалам!—горөдіс пыріг-моз Јо-
гор.

Гортө.

Німкода талун Јогор локтіс школаө. Мед-
бөрја дун велөдчыштны, рытнас Кыркөщдо-
рө. Мамыс Јогорлөн төрыт вөлөн Јогорла во-
іс. Кык вежон Јогор кутас Кыркөщдорса че-
ладјаскөд ворсны.

Коңкіөн іславны, дад-дөн.

— Мыј-нө те, Јогорушко, мамыдлы віста-
лан?—јуалө Марја Ніколајевна.—Мыј-вылө те
школаад велалін?

— Ме сылы нігајас лыд-да, кор сјјө гор-
тын пукавны пондас.

— Мыј-нө те, Јогор, мунан да бурис,—
шуө Вера,—мијанөс тани кинөө нуласны.

— Ме баткөд клубө мунам спектак ви-
зөдны.

— Ме,—шуө Јогор,—кута жүжыд чојөд
иславны. Мијан, мајбыр, кырјасыд абу тјан-
кодөе. Вел гырысөе!

Оз вермы вѣтчыены Јогор, кор-нин гортө
лезасны. Мед ескөн мамыс ез-жө кол сјјөс.

Со звөнтисны.

Велөдчөм ештіс.

Јогор өдјөнжык нѣгајас еуіс сумкаө.

— Прөшцај, Марја Нѣколајевна!

Котөртис пастасны.

Кілчө поскөд летчигөн кујім пос-вомөн чет-
чалө.

Котөртиг-мозыс пастасіс.

Швачкіс өзөсөн.

Лыјіс лым-мачөн ракалы.

Өвтыштіс сумкаөн... Шутовтіс... Котөртис...

39908

	Коми-3
	4-84

доныс 18 ур

Цена 18 коп.

М. Баршева. ЕГОРУШКА в ШКОЛЕ.
Пер. Н. Потолицына.